

Bijeenkomst van Volontairs, april 1962

ZICH VORMEN VOOR DE WERELD VAN DE ARME MENSEN

Een uiterst degelijke opleiding is geboden om zich voor de arme mensen in te zetten.

Het is ook nodig kinderen te leren observeren. We moeten de duizend kleine, alledaagse dingen opschrijven, die de gemoedstoestand van een kind openbaren en de kritische, erg kwetsende gezinssituaties.

Aandacht opbrengen voor de kinderen van het Kamp, verplicht ons er ook toe beter in te zien wie we zelf zijn en hoe we onszelf gedragen. We stellen vast dat het, zowel voor hen als voor ons, vaak moeilijk is zich aan te passen.

We moeten ernstig nadenken en er navenant naar werken over hoe de kinderen hun ouders zien en de gezinnen hun kinderen, over wat de ouders zelf zeggen over hun kinderen. Zoniet verliezen jullie hier jullie tijd. Ik zeg het jullie en ik herhaal het: wie dat niet doet, verliest zijn tijd. Hoop er niet op de gezinnen bij te staan in de loop van het eerste jaar en al evenmin tijdens het tweede. Daarop kunnen jullie slechts hopen na meerdere jaren. Jullie hebben een vorming nodig: daarvoor zijn jullie hier. En daarvoor dienen onze avondbijeenkomsten, om daarbij te helpen. Later, binnen enkele jaren en na verschillende verblijfperioden in het Kamp, zullen jullie misschien in staat zijn te werken met arme mensen. Anders kan niet. Dat dient tot niets. Hier een maand doorbrengen en dan weer naar huis gaan, dat is zoveel als op vakantie gaan aan zee. Zoiets heeft geen enkele betekenis, zelfs al wordt je later dokter. Men zal jullie zeggen wat een pastoor ooit zei tot een vrouwelijke dokter, die zich wou inzetten op een arbeidersparochie. Het was zelfs geen heel arme parochie, maar de pastoor zei haar: "Mevrouw, u bent geen arbeidster en u hebt de leeftijd niet meer om u aan te passen en om te leren waaruit die arbeiderswereld bestaat."

Die vrouwelijke dokter was een ervaren en betrouwbaar iemand en toch achtte de pastoor haar niet in staat om zich met de arbeiderswereld in te laten. Hoeveel te meer zijn jullie dan onbekwaam om met arme mensen te werken! Jean-Pierre weet dat zeer goed en precies daarom komt hij elk jaar terug. Hetzelfde geldt voor Pierre. Die bereidt zich voor om opvoeder te worden. Hij blijft maar komen en terugkomen, omdat hij weet dat dit de enige manier is om zich te vormen. Zo zal hij later in staat zijn arme mensen nabij te zijn. Ik haal nog even die pastoor aan. Tegen iemand, die heel haar leven zieke mensen had verzorgd en zelf vier kinderen had, zei hij: "U bent niet gevormd voor de arbeiderswereld." Jullie hier zijn geen arme mensen en jullie zijn al evenmin gevormd voor de wereld van de arme mensen. Zonder een ernstige vorming vooraf, zal het jullie zeer zwaar vallen jullie voor arme gezinnen in te zetten.

Ik zeg jullie dat om aan onze verplichting te herinneren elke avond een half uur te besteden aan een klein verslag over onze dag. Daarna kunnen we samen nadenken op grond van observaties die we de avond voordien zelf hebben geselecteerd. Dit is een absolute verplichting en ze is even belangrijk als de tijd, die we met de kinderen doorbrengen: het maakt ook deel uit van ons werk.

Als jullie het goed vinden, zullen we nu iets heel gewoon bespreken. We gaan het hebben over de manier waarop kinderen groeten, over hun beleefdheid, hun openheid... én ook over hun terughoudendheid en over de manier waarop ze zich afschermen. Het is van groot belang de kinderen te bekijken, wanneer ze naar u toekomen of wanneer ze in groep zijn, op straat. Zegt het kind "goeie dag" en glimlacht het daarbij? Kijkt het u aan, als het u

begroet? Geeft het de indruk dat het van zijn ouders de gewoonte heeft meegekregen om aandacht te geven aan de mensen en om bepaalde personen in het oog te houden? Wees heel oplettend wanneer de kinderen toekomen. Komen ze echt naar u toe, geven ze u een hand, slaan ze een arm om u heen, trachten ze u te omhelzen? Of stellen ze daarentegen geen enkel gebaar, zeggen ze niets en houdt hun begroeting niets in? Misschien vermijden ze het zelfs u aan te kijken. Misschien doen ze opzettelijk alsof ze u niet gezien hebben of misschien zien ze u niet, omdat ze teveel in beslag genomen zijn.

Het kan echt duidelijk zijn. Sommige kinderen weigeren u aan te kijken, precies omdat jullie Volontairs zijn. Daarbij denken ze: "dat zijn Zwitsers"! Een kind kan denken: "Zwitsers en Engelsen zeg ik geen goedendag." Er zijn kinderen in het Kamp die u nooit "goedendag" zeggen. Uit fierheid, omdat ze weigeren Volontairs te groeten, omdat jullie al van bij de oprichting van het Kamp massaal zijn langs gekomen. Om duizend goede of foute redenen hebben de ouders kritiek op die Volontairs. Maar wellicht vooral omdat de gezinnen nog altijd in de miserie zitten, onmachtiger dan ooit en dat ... ondanks het komen en gaan van die Volontairs, tot in het overvloedige toe. Niet groeten is soms de enige manier om je fierheid tot uiting te brengen of om lucht te geven aan een teveel aan ontgoochelingen.

Maar als een kind u toch benadert, begint het dan te praten? Of wacht het tot u wat vraagt? Komt het tegen u aankleven, grijpt het uw hand vast zonder ze nog te willen loslaten? Tracht het alle aandacht naar zich toe te trekken? Een kind dat zich zo aan u hecht, is doorgaans volledig ontredderd. In zijn wereld is er iets in elkaar gestort, een zekerheid is stukgeslagen. Dan gaat het zich aan iets of iemand vastklampen om niet kopje onder te gaan. Denk dus zeker niet te vlug dat het kind u waardeert, dat het u vertrouwt. Denk zeker niet dat het u liefheeft. De werkelijkheid zit veel ingewikkelder in elkaar. Een kind dat u omhelst, dat zich aan u vastklampt, doet dat niet uit liefde, maar omdat het thuis niet graag wordt gezien. Daarin ligt het verschil: het heeft u alleen maar even nodig als redplank.

Een ander kind verbaast u, omdat het meestal lief is en nu op een dag nors is en wantrouwig. Gewoonlijk heeft het een brede glimlach, het kijkt u recht in de ogen en is open en duidelijk. Maar op een morgen gedraagt het zich gesloten en vijandig. Er is dus wat gebeurd: hij heeft gestolen, gelogen, stak iets schandaligs uit.... Spreekt dit kind voluit of mompelt het wat tussen de tanden? Er zijn zoveel kleine dingen op te schrijven, omdat ze in de loop van de dag wat vertellen over de gemoedstoestand van elk kind. Er zijn zoveel houdingen op te merken, zoveel gebaren, die evenveel zeggen over wat kinderen meedragen. Ze spreken over wat ze vanbinnen voelen, over een gezinstoestand, die voor hen cruciaal is.

Dat is alles. Morgen kijken jullie alleen daarnaar. Observeer wat jullie maar een detail lijkt en weet dat het veelzeggend kan zijn voor een ganse opvoeding, voor een hele leefwereld en weet dat het dikwijls veel vertelt over een groot kinderverdriet. Er is vorming nodig om te zien en te horen, om correct te interpreteren.

Als we aan de miserie toekomen, zijn we geneigd belangrijke zaken aan te pakken. Het is nochtans essentieel om de kleine dingen uit het dagelijkse leven te noteren. Observeren, zoals we het jullie voorstellen, verplicht jullie trouwens aandachtig te worden voor de eigen jullie begroetingswijze, voor de houding. Professor Debuyst zegt: "Zo verbeteren jullie wat aan jullie houding moet verbeterd worden, het brengt ons tot het op punt stellen van de houding, zoals men dat zegt in het leger. Daar worden jullie tot groeten verplicht, omdat jullie er zonder ophouden worden aan herinnerd. Wie voortdurend denkt aan "goedendag", zegt "goedendag".

De kinderen van het Kamp voortdurend alle aandacht geven, verplicht ons ertoe steeds bewust te worden van wat we zelf zijn en doen. Op een dag kom ik de kleine Noël op straat tegen en ik vraag hem: "Zeg, Noël, waar hou je nu erg veel van, ja, waarvan hou je het

meest?" Het kind bekijkt me en antwoordt: "Ik hou van de goede God". "Verhaaltjes hoef je me niet te vertellen", zeg ik, "je gaat nooit naar de kerk en je bidt zelfs 's avonds niet. Zeg me waar je écht van houdt." Met aarzeling in zijn blik houdt Noël voet bij stuk: "Ik hou van de goede God." Dat is hoe de kinderen zich aanpassen én zich niet aanpassen, zoals hun gezin. We zien hier de hele opvoeding, die de ouders van Noël hun zoon meegeven. Het is de wijsheid die de arme mensen aan hun kinderen doorgeven: "Een pastoor moet je zo aanspreken. Je zegt dat je van God houdt." Noël heeft het begrepen: ik moet me aanpassen aan degene die ik voor me heb. Als het een pastoor is, dan praat ik over God. Maar als die pastoor dieper graaft en de rol niet meer speelt, die hem is toebedeeld, gaat het spelletje van "zich aanpassen" niet meer op en geraakt iedereen in de war. Dan moeten er andere woorden gevonden worden en moeten we ons anders gaan gedragen, ... maar hoe? En dáár begint de onaangepastheid van de gezinnen, maar ook de onze ...